

фінансування. Частка депозитів фізичних осіб досягла 200,9 млрд грн, що закріплює лідерство банку у відповідному сегменті.

У третьому кварталі 2024 року банк забезпечив прибуткову діяльність, отримавши 11,8 млрд грн чистого прибутку, хоча це на 16,5 % менше, ніж у аналогічному періоді 2023 року. Проте, чистий процентний дохід зріс на 24,6 %, що свідчить про ефективне управління ресурсами.

Таким чином, АТ «Ощадбанк» демонструє здатність адаптуватися до регуляторних змін та економічних викликів, забезпечуючи стабільність, розвиток цифрових послуг та підтримку сектору ММСБ.

Список використаних джерел:

1. *Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
2. *Звіт про управління АТ «Ощадбанк» до консолідованої фінансової звітності за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року.* URL: https://www.oschadbank.ua/uploads/3/18001-obu_2023_ukr_conso_fs.pdf
3. *Показники діяльності АТ «Ощадбанк».* URL: <https://www.oschadbank.ua/pokazniki-dialnosti>

УДК 657.15-047.36

Калабухова Світлана Вікторівна,

*д.е.н., професор кафедри податкового менеджменту
та фінансового моніторингу імені Миколи Чумаченка,*

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІЗУ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Фінансовий моніторинг фокусується на виявленні підозрілих фінансових операцій та діяльності, що можуть бути пов'язані з легалізацією незаконно отриманих доходів та фінансуванням тероризму. У Пояснювальній записці до рекомендації FATF 29 «Підрозділи фінансових розвідок» [1, с.90] аналіз інформації (операційний і стратегічний) віднесено до ключової функції фінансового моніторингу. У Законі №361 [2, ст.1, п.46] відзначається, що підозра є припущенням, що ґрунтується на результатах аналізу наявної інформації та може свідчити про те, що фінансова операція або її учасники, їх діяльність чи походження активів пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом. Враховуючи вище наведене, стає обґрунтованим твердження, що аналіз інформації грає центральну роль в ефективній системі

фінансового моніторингу та забезпечує проактивний підхід до запобігання злочинам відмивання коштів та фінансування тероризму.

Об'єктом аналізу в системі фінансового моніторингу виступають дії, які належать до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, адже саме вони породжують загрози фінансовій системі. До суб'єктів аналізу в системі фінансового моніторингу слід віднести суб'єктів первинного фінансового моніторингу та Державну службу фінансового моніторингу. Сутність аналізу в системі фінансового моніторингу полягає у виявленні змін, закономірностей, тенденцій та перспектив розвитку механізмів дій, що належать до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, з метою забезпечення прийняття рішень щодо мітигації ризиків їх впливу.

Принцип каузальності лежить в основі аналізу в системі фінансового моніторингу та акцентує, що кожна дія (подія), яка належить до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, має причину та наслідок, а тому їх потрібно вимірювати, щоб знизити ймовірність реалізації ризикової події за рахунок створення «проактивних» бар'єрів. Тож, предметом аналізу в системі фінансового моніторингу слід визнати причинно-наслідкові зв'язки між діями (подіями), пов'язаними із вчиненням фінансової операції чи правочину з доходами, одержаними злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення.

Одним із інструментів, що дозволяє ефективно запобігати діям, які належать до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, є чітка організація аналітичної роботи. Адже без чіткої організації аналіз стає хаотичним, що знижує його результативність. Зазвичай поняття «організація» означає: внутрішню упорядкованість, узгодженість взаємозалежних елементів цілого (системи); сукупність процесів або дій, що забезпечують досягнення цілей системи; об'єднання людей, чия спільна діяльність спрямована на реалізацію встановлених програм на основі певних правил і процедур. Тож поняття «організація» може означати як структуру об'єкта, так і діяльність (процес), вживатися для позначення різних семантичних категорій: і групи людей, котрі взаємодіють між собою для досягнення спільної мети, і як процесу впорядкування й координації діяльності, ресурсів або елементів для досягнення визначених цілей [3, с.186].

Таким чином, організація аналізу в системі фінансового моніторингу як *процес* означає впорядковану діяльність, спрямовану на консолідацію інформації з різних джерел, фільтрацію та категоризацію даних, оцінку конкретних операцій на відповідність «червоним прапорцям» та пошук інших аномалій, виявлення закономірностей, тенденцій, нових схем та слабких місць у фінансовій системі, з метою одержання розуміння рівнів ризиків ВК/ФТ/ФРЗМЗ та розробки заходів їх мітигації. З наведеного визначення випливає, що організаційно аналітичний процес як технологічна сукупність складається з трьох етапів: підготовчого, основного та заключного. На підготовчому етапі здійснюється збирання

інформації про фактори ризиків відмивання коштів, на основному – обробка даних за допомогою різних методичних прийомів, на заключному – узагальнення аналітичної інформації для прийняття рішень. На кожному етапі об'єктами організації аналітичного процесу виступатимуть аналітичні номенклатури (переліки даних), носії аналітичних номенклатур (форми документів), технологія аналітичного процесу (опис послідовності виконання аналітичних операцій різної складності над даними для отримання нового інформаційного продукту).

Для забезпечення детального вивчення окремих компонентів фінансової системи, організація аналізу в системі фінансового моніторингу потребує декомпозиції за рівнями системи фінансового моніторингу - первинного та державного. Аналіз в підсистемі первинного фінансового моніторингу повинен охоплювати аналіз факторів ризику відмивання грошей, фінансування тероризму клієнтами СПФМ з метою виявлення ознак підозрілих (ризикових) фінансових операцій або незаконних дій для передачі інформації про них у Державну службу фінансового моніторингу України. Аналіз в підсистемі державного фінансового моніторингу охоплюватиме аналіз інформаційних сигналів про підозрілі фінансові операції та незаконні дії юридичних або фізичних осіб щодо легалізації «брудних» грошей, фінансування тероризму, отриманих Державною службою фінансового моніторингу України від СПФМ з метою викривання складних схем та передачі інформації у правоохоронні органи для притягнення винних осіб до відповідальності.

Аналіз в підсистемі первинного фінансового моніторингу рекомендується організовувати за складовими належної перевірки клієнта через здійснення таких аналітичних процедур: 1) аналіз вразливості бізнес-процесів СПФМ до ВК/ФТ, 2) аналіз прозорості діяльності, активів, доходів клієнтів СПФМ, 3) аналіз структури власності та інформації про КБВ клієнтів СПФМ, 4) аналіз ризику ділових відносин з клієнтами СПФМ, 5) аналіз джерел походження коштів клієнтів СПФМ, 6) аналіз актуальності даних про клієнтів СПФМ.

Аналіз в підсистемі державного фінансового моніторингу рекомендується організовувати по складових національної оцінки ризиків країни та фінансової розвідки в розрізі таких аналітичних процедур: 1) аналіз загроз і вразливостей середовища країни до ВК/ФТ/ФРЗМЗ, 2) аналіз факторів макросередовища країни, які впливають на розвиток ризиків ВК/ФТ/ФРЗМЗ, 3) аналіз даних національної статистики у сфері ВК/ФТ/ФРЗМЗ, 4) аналіз комплексної адміністративної звітності щодо ПВК/ФТ/ФРЗМЗ, 5) аналіз результатів секторальних оцінок ризиків, проведених СДФМ, 6) аналіз інформації про підозрілі фінансові операції, одержаної підрозділом фінансової розвідки.

Джерелами одержання інформації для аналізу в системі фінансового моніторингу виступатимуть:

- для СПФМ: дані з державних реєстрів, дані з відкритих публічних джерел, повідомлення правоохоронних органів, онлайн-сервіси перевірки компаній, результати журналістських розслідувань, офіційні документи Держфінмоніторингу та СДФМ, фінансові звіти клієнтів, схеми структур власності;

- для Державної служби фінансового моніторингу: повідомлення про підозрілі фінансові операції від СПФМ, статистична інформація у сфері ПВК/ФТ/ФРЗМЗ, комплексна адміністративна звітність у сфері ПВК/ФТ/ФРЗМЗ, результати секторальних оцінок ризиків, одержані від СДФМ, результати наукових досліджень, вивчення громадської думки, результати опитувань учасників системи фінансового моніторингу.

Узагальнення результатів аналізу в системі фінансового моніторингу організовується за допомогою аналітичних продуктів у формі документів, які підготовлені і призначені для задоволення потреб різних груп користувачів. До основних аналітичних продуктів фінансового моніторингу слід віднести: аналітичні звіти, узагальнені матеріали, дос'є на фізичну або юридичну особу, ризик-профілі; до супровідних - діаграми зв'язків, теплові карти ризиків ВК/ФТ, робочі книги Excel, аналітичні довідки; до допоміжних - бази статистичних даних, аналітичні огляди, методичні інструкції, аналітичні прогнози.

Список використаних джерел:

1. Міжнародні стандарти щодо боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. Рекомендації FATF. Оновлено у лютому 2025 року. URL: https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Міжнародні%20стандарти/FATF%20Recommendations_UKR_as_of_February%202025.pdf

2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX (у редакції від 09.01.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#n170>

3. Фінансовий моніторинг: навч. посібник / За ред. д.е.н., проф. Л. Г. Ловінської. Київ: КНЕУ, 2025. 520 с.

УДК: 338.24:351.863

Кузьмінська Ольга Едуардівна,
к.е.н., доцент, професор Інституту післядипломної освіти,
Державна навчально – наукова установа
«Академія фінансового управління»,
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ДО ПОЛІТИЧНО ЗНАЧУЩИХ ОСІБ СПФМ УКРАЇНИ

Розроблення дієвих заходів запобігання і протидії відмиванню незаконних доходів, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на глобальному безпековому рівні має спиратись на науково – обґрунтований методичний інструментарій. Одним з визначальних